

MAŁOPOLSKA

w duchu GOZ

Przewodnik Gospodarki o Obiegu Zamkniętym w Małopolsce

GOZ W TURYSTYCE

Autor opracowania:

Polskie Stowarzyszenie Zero Waste

Joanna Kądziołka-Szylko

Autor dołożył wszelkich starań, by treści przekazane w niniejszym przewodniku były rzetelne i wiarygodne oraz aktualne na dzień 1 grudnia 2025 r. Niniejszy dokument nie zastępuje analizy konkretnego przypadku. Informacje zawarte w dokumencie są stanowiskiem autora, będącego ekspertem w temacie gospodarki o obiegu zamkniętym.

Wydawca:

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
Departament Rozwoju Regionu

Kraków 2025

Publikacja dostępna w wersji elektronicznej.

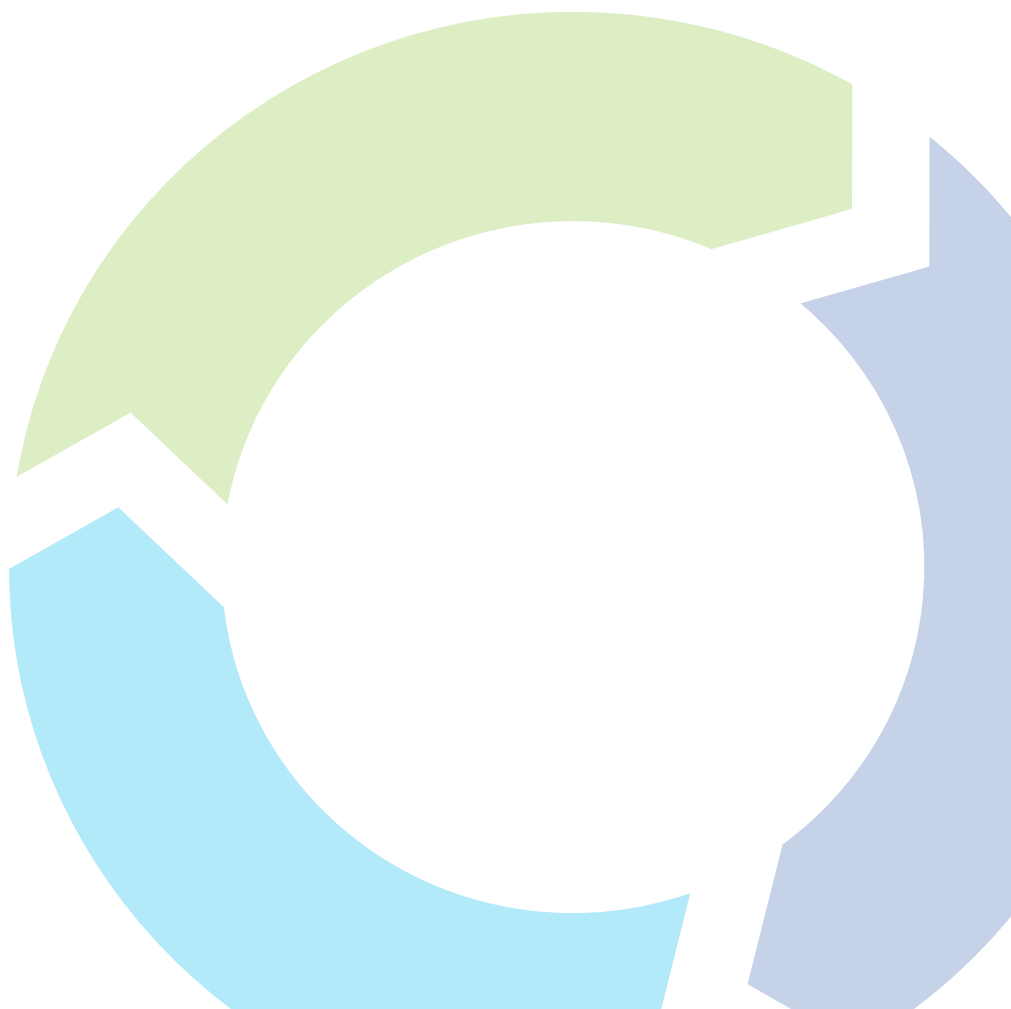
Na okładce wykorzystano zdjęcie z Archiwum UMWM

MAŁOPOLSKA

w duchu **GOZ**

Spis treści

- 4 **WSTĘP**
- 5 **DLACZEGO GOZ W TURYSTYCE JEST WAŻNY?**
- 6 **ZASADY GOZ W PRAKTYCE - JAK WDRAŻAĆ GOZ W BRANŻY
TURYSTYCZNEJ**
- 16 **STUDIA PRZYPADKU I DOBRE PRAKTYKI**
- 21 **PODSUMOWANIE**
- 22 **POLECANE**

WSTĘP

Czym jest GOZ?

Gospodarka Obiegu Zamkniętego (GOZ) inaczej zwana gospodarką cyrkularną to model, w którym zasoby krążą w obiegu. Zakłada on oszczędność zużycia surowców oraz minimalizowanie powstawania odpadów, celem zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych i poziomu wykorzystania energii.

Przez długie lata ludzkość działała według prostego schematu: pozyskać surowce, wytworzyć rzeczy, używać i wyrzucać. To była gospodarka liniowa, a jej głównym problemem stały się odpady.

GOZ to nowy sposób myślenia. Produkty projektuje się tak, by można je było naprawiać, wymieniać części, przerabiać. Odpady przestają być problemem - stają się częścią kolejnego cyklu.

W branży turystycznej GOZ oznacza zarządzanie usługami w sposób ograniczający zużycie zasobów i ilość odpadów oraz wydłużający życie infrastruktury i wyposażenia.

W praktyce obejmuje to m.in. oszczędne gospodarowanie energią i wodą, redukcję jednorazowych produktów, ponowne wykorzystanie zasobów oraz współpracę z lokalnymi dostawcami.

Rys 1. Schemat GOZ
Źródło: Opracowanie własne

DLACZEGO GOZ W TURYSTYCE JEST WAŻNY?

Małopolska nie czeka na przyszłość, lecz tworzy ją już teraz - inwestując w GOZ, inwestuje w nowoczesną i efektywną przyszłość. Region stawia na gospodarkę o obiegu zamkniętym jako jeden z filarów zrównoważonego rozwoju, wdrażając program wspierający zdobywanie umiejętności, kompetencji czy świadomości z zakresu zasad gospodarki cyrkularnej.

W Małopolsce – regionie o wyjątkowych walorach przyrodniczych i kulturowych – presja turystyczna jest coraz bardziej odczuwalna, a zasady GOZ mogą chronić to, co stanowi podstawę atrakcyjności regionu. Lokalna sieć producentów i rzemieślników sprzyja budowaniu krótkich łańcuchów dostaw, wzmacnia autentyczność oferty i ogranicza ślad środowiskowy, poprzez świadome wybory w życiu codziennym i biznesie.

Niższe koszty i większa odporność

Obiekty ograniczające zużycie energii, wody i odpadów ponoszą niższe koszty operacyjne. Lokalne dostawy skracają łańcuchy transportowe, a rozwiązania OZE i trwałe wyposażenie zwiększają odporność na wahania cen czy nowe regulacje.

Rosnące oczekiwania turystów

Ponad 70% podróżnych preferuje obiekty zrównoważone, a młodsze pokolenia aktywnie wybierają miejsca odpowiedzialne środowiskowo¹. GOZ buduje przewagę konkurencyjną i pozwala oferować wartość, za którą goście są gotowi zapłacić więcej².

Ochrona zasobów będących podstawą turystyki

Czyste środowisko przyrodnicze, zadbane krajobrazy czy żywe dziedzictwo kulturowe stanowią istotną wartość z punktu widzenia turystyki. Model cyrkularny ogranicza presję na przyrodę i pozwala utrzymać atrakcyjność regionu w dłuższej perspektywie.

Mocniejsze relacje z lokalną społecznością

Współpraca z lokalnymi producentami i rzemieślnikami wzmacnia gospodarkę regionu i buduje zaufanie mieszkańców. Jednocześnie autentyczne lokalne doświadczenia są coraz bardziej cenione przez turystów.

Gotowość na regulacje i lepszy dostęp do finansowania

GOZ pomaga spełniać nowe wymogi dotyczące odpadów, energii czy emisji. Jednocześnie otwiera drogę do licznych dotacji (NFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze UE), które mogą pokryć koszty modernizacji.

GOZ w turystyce to strategia, która obniża koszty, wzmacnia konkurencyjność i chroni zasoby, dzięki którym branża może się rozwijać.

1 <https://www.gstc.org/booking-sustainable-travel-report-2024/>

2 <https://wifitalents.com/sustainability-in-the-tourism-industry-statistics/>

ZASADY GOZ W PRAKTYCE - JAK WDRAŻAĆ GOZ W BRANŻY TURYSTYCZNEJ

GOZ w praktyce turystycznej – jak organizować pobyty w duchu obiegu zamkniętego

Turystyka może być piękna – i odpowiedzialna. Coraz więcej gości szuka doświadczeń, które nie tylko zapadną im w pamięć, ale też nie zostawią trwałego śladu w miejscach, które odwiedzają. Organizatorzy pobytów, właściciele obiektów czy przewodnicy mają realny wpływ na to, jak wygląda ta podróż – nie tylko dla turysty, ale i dla środowiska oraz lokalnej społeczności.

Gospodarka o obiegu zamkniętym w turystyce to nie kolejny certyfikat, którym można się pochwalić, tylko sposób myślenia o tym, co kupujemy, skąd to pochodzi, jak długo będzie służyć i co się z tym stanie, gdy przestanie być potrzebne. To też patrzyenie na biznes jak na część większego ekosystemu – lokalnego, gdzie zasoby krążą między ludźmi i firmami.

Planowanie wyjazdów i pakietów z minimalnym śladem środowiskowym

Dobry pakiet turystyczny, zgodny z zasadami gospodarki cyrkularnej, nie polega na dodawaniu kolejnych „atrakcji”, lecz na tworzeniu wartości, które nie generują odpadów i dają gościom realne, a nie sztuczne doświadczenia. Wiele standardowych pakietów weekendowych – z plastikową butelką, papierową mapą, firmowym gadżetem i zbyt obfitymi posiłkami – kończy się zazwyczaj tym, że większość elementów trafia do kosza. Tymczasem pakiet zaprojektowany w duchu GOZ może wyglądać inaczej: wspólny transport, nocleg w miejscu opowiadającym historię regionu, sezonowe posiłki z lokalnych produktów, autentyczne aktywności – spacer z przewodnikiem znającym okolicę, warsztaty u rzemieślnika, wieczór z mieszkańcami. Zamiast gadżetów i druków – informacje o punktach z wodą, tematyczna aplikacja i kontakt z ludźmi.

Taki pakiet ma mniejszy ślad środowiskowy, a jednocześnie ma szansę sprzedać się lepiej, bo odpowiada na to, czego dziś naprawdę szukają turyści, tj.: autentyczności, sensu i spotkania z miejscem, a nie kolejnej plastikowej pamiątki³.

Kilka zasad, które powinno się wdrożyć już na etapie planowania:

- Myślenie lokalne i sezonowe zmniejsza ślad transportowy – im bliższe źródło, tym mniejsza emisja. Warsztaty w lokalnych manufakturach, degustacje sezonowych produktów czy przewodnicy z okolicy budują autentyczne doświadczenia i wzmacniają lokalne obiegi.
- Ograniczanie jednorazówek – polega na rezygnacji z plastikowych butelek na rzecz miejsc do napełniania własnych oraz zastępowaniu papierowych map aplikacjami lub materiałami wielokrotnego użytku.
- Projektowanie pakietów elastycznych zmniejsza marnotrawstwo – sztywne harmonogramy generują nadwyżki jedzenia, niepotrzebne zużycie zasobów i niepasujące. Większy wybór pozwala gościom dopasować ofertę do własnych potrzeb.

- Świadomy dobór partnerów oznacza współpracę z pobliskimi obiektami i atrakcjami stosującymi zasady GOZ.
- Zachęcanie do wolniejszego podróżowania sprzyja dłuższemu pobytowi w jednym miejscu i zmniejsza presję środowiskową w regionie.

Małopolska to region, gdzie tradycja spotyka się z nowoczesnością i można pokazać gościom, jak wygląda turystyka osadzona w lokalnym kontekście, przedstawić prawdziwe opowieści, ludzi, miejsca, które mają duszę i sens: spotkanie z góraliem, który od pokoleń wypasa owce i robi ser; wieczór z muzyką ludową, graną przez lokalnych muzykantów, wędrowka szlakiem, którego nie ma w przewodniku, lecz zna go miejscowy przewodnik. Goście, którzy przeżyją autentyczne doświadczenie, wracają i polecają.

Wyniki badania⁴ przeprowadzonego w 2024 roku pt. „Turystyka odpowiedzialna i zrównoważona w Polsce – badanie poziomu wiedzy, potrzeb i zaangażowania osobistego” pokazują, że polscy turyści są zainteresowani turystyką zrównoważoną, gdyż deklarują gotowość do podejmowania działań prośrodowiskowych i społecznych podczas podróży, takich jak segregowanie odpadów, oszczędzanie energii i wody, dłuższe korzystanie z ręczników, podróżowanie z własną butelką lub torbą na zakupy, a także wspieranie lokalnej społeczności przez smakowanie lokalnych produktów i zakup u lokalnych przedsiębiorców. Jednocześnie dane wykazują, że choć zainteresowanie jest wysokie, to aktywne praktykowanie tych zachowań na co dzień dotyczy mniejszości turystów, co wskazuje zarówno na potencjał, jak i potrzebę dalszej edukacji i tworzenia ułatwień dla odpowiedzialnych wyborów podczas podróży.

Wybór dostawców, partnerów i usług zgodnych z zasadami GOZ

Właściwy dobór partnerów jest kluczowy dla tworzenia oferty turystycznej zgodnej z zasadami gospodarki o obiegu zamkniętym. Nawet najbardziej cyrkularny obiekt nie utrzyma standardu, jeśli współpracuje z firmami generującymi duże emisje, odpady lub działającymi w sposób niezgodny z ideą GOZ. Dlatego przy wyborze dostawców warto kierować się szeregiem jasno określonych kryteriów.

Lokalność i krótkie łańcuchy dostaw

- Preferowane są produkty i usługi pochodzące z regionu lub wytwarzane z lokalnych surowców.
- Krótkie łańcuchy dostaw zwiększające transparentność – możliwe jest poznanie procesu produkcji, warunków pracy oraz pochodzenia materiałów.
- Lokalne partnerstwa umożliwiające dzielenie się wiedzą i tworzenie autentycznej oferty, opartej na realnych historiach, a nie marketingu.

Polityka odpadowa i podejście do zasobów

- Ważne jest, aby partner stosował segregację, kompostowanie, ograniczał odpady oraz korzystał z opakowań wielokrotnego użytku.
- W sytuacji braku lokalnych dostawców działających zgodnie z zasadami GOZ warto inicjować rozmowy o zmianie — często stała współpraca staje się motywacją do wdrażania nowych standardów.

Trwałość, naprawialność i serwis

- Sprzęty i produkty wykorzystywane przez partnerów (np. rowery, leżaki, wyposażenie pokoi, narzędzia, sprzęt sportowy) powinny charakteryzować się solidnością i możliwością naprawy.
- Dostawcy oferujący serwis i części zamienne generują mniej odpadów i ograniczają koszty długoterminowe.

⁴ https://www.pot.gov.pl/attachments/article/1804/Raport_Generalny_Turystyka_Zr%C3%B3wnowa%C5%BCona_Wersja_Ostateczna.pdf

- Unikanie tanich, jednorocznych produktów znacząco zmniejsza ilość śmieci i przedłuża cykl życia wyposażenia.

Transparentność i gotowość do dialogu

- Kluczowa jest otwartość partnerów na przekazywanie informacji o produktach, składach, pochodzeniu, certyfikatach, warunkach produkcji.
- Pożądane są praktyki takie jak:
 - przekazywanie kart produktowych,
 - udostępnianie dokumentacji,
 - organizowanie dni otwartych,
 - publikowanie list lokalnych dostawców i map pochodzenia składników.
- Transparentny partner wzmacnia wiarygodność całej oferty turystycznej i ułatwia komunikowanie wartości GOZ gościom.

Jak zmniejszyć ilość odpadów, zużycie wody i energii w trakcie pobytu turysty

Realne ograniczenie wpływu środowiskowego nie wymaga rewolucji — najczęściej wystarczają drobne zmiany w organizacji i sposobie obsługi gości.

Odpady

- Zaleca się rezygnację z jednorazowych gadżetów powitalnych lub zastąpienie ich trwałymi, lokalnymi alternatywami bez zbędnych opakowań, np. słoik konfitur od lokalnego wytwórcy.
- Warto współpracować z lokalnymi rzemieślnikami i producentami, co zmniejsza ślad transportowy i wzmacnia autentyczność oferty. Pamiątki powinny być wykonane z materiałów z recyklingu lub nadwyżek produkcyjnych i najlepiej, żeby były też praktyczne.
- Jednorazowe produkty w obiekcie i podczas wycieczek powinny być zastępowane wersjami wielorazowymi lub uzupełnianymi. Dotyczy to np.: opakowań na lunch, które mogą być zwracane po zakończeniu wycieczki, czy jednorazowych mydełek, które można zastąpić pojemnikami z mydłem w płynie.
- Zaleca się wcześniejsze pytanie gości o preferencje żywieniowe i wielkość porcji, aby uniknąć nadprodukcji posiłków.
- Niewykorzystane, pełnowartościowe jedzenie może być przekazywane do lokalnych jadłodajni, a resztki organiczne kierowane do kompostowania lub odpowiednich frakcji bioodpadów.
- Organizowane aktywności powinny ograniczać powstawanie śmieci — np. warsztaty z materiałów z odzysku lub pikniki z naczyniami wielorazowymi.
- W obiekcie warto udostępniać gościom infrastrukturę do segregacji i ponownego wykorzystania (półki wymiany rzeczy, pojemniki na baterie, miejsca na zwrot opakowań).

Woda

- W obiektach noclegowych można stosować rozwiązania zmniejszające zużycie wody, takie jak: systemy odzysku szarej wody, instalacje do gromadzenia deszczówki, perlatory, czy procedury ograniczające codzienne pranie ręczników i pościeli.
- W programie pobytu warto promować atrakcje niewymagające intensywnego zużycia wody, np. kąpiele w naturalnych akwenach zamiast obiektów opartych na dużej infrastrukturze wodnej.

Energia

- Korzystne jest maksymalne wykorzystanie naturalnego światła, właściwa wentylacja i dobra izolacja budynków.
- Warto wdrażać technologie wspierające oszczędność energii, np. czujniki obecności, oświetlenie LED, systemy inteligentnego zarządzania energią.
- Komunikaty kierowane do gości powinny być formułowane w sposób uprzejmy i zachęcający, wyjaśniając, dlaczego np. warto wyłączać światło lub zamykać okna.
- W programie pobytu preferowane powinny być aktywności niemotoryzowane — piesze wycieczki, rowery, kajaki — które redukują zużycie energii i jednocześnie wzmacniają doświadczenie miejsca.

Przykład:

Hotel Stadthalle w Wiedniu to piękny przykład budynku wtopionego w zielen i przyrodę. Cała fasada, ogrody oraz dach są porośnięte roślinnością. Na dachu hotel produkuje własny miód lawendowy. Poza tym hotel mocno stawia na redukcję zasobów. Dzięki panelom fotowoltaicznym, pompom ciepła i systemowi odzysku deszczówki, Stadthalle osiągnął zerowy bilans energetyczny. W pokojach zainstalowano perlatory i czujniki obecności, a goście sami decydują o częstotliwości prania ręczników. Śniadania przygotowywane są z sezonowych produktów lokalnych, a niewykorzystane jedzenie trafia do lokalnej jadłodajni lub kompostownika. Hotel rocznie oszczędza 100 000 litrów wody i 30 ton CO².

Źródło: <https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/documents/Boutiquehotel%20Stadthalle%20Success%20Story.pdf>

Tworzenie systemów obiegu zamkniętego między usługodawcami

Budowanie obiegów zamkniętych między różnymi usługodawcami to kluczowy element cyrkularnej turystyki. Współdziałanie kilku podmiotów pozwala na ponowne wykorzystanie zasobów, zmniejszenie kosztów i ograniczenie emisji oraz odpadów. Zamiast generować kolejne strumienie odpadów, lokalna branża turystyczna może tworzyć połączenia, w których zasoby krążą pomiędzy partnerami.

Transport między obiektami

- Wspólne przejazdy gości z kilku sąsiadujących obiektów do atrakcji turystycznych.
- Koordynowanie godzin transportu tak, by pojazdy nie kursowały puste.
- Wspólna rezerwacja autobusów i busów przez kilka obiektów, co zmniejsza liczbę przejazdów.

Obieg tekstyliów i sprzętu

- Tekstylia (pościel, ręczniki) wycofywane z obiektów noclegowych mogą być przekazywane do pracowni rękodzielniczych lub zakładów upcyklingowych, gdzie powstają z nich torby, pokrowce, dywaniki lub dekoracje.
- Sprzęt sportowy z jednego ośrodka (np. narty, rowery, kamizelki asekuracyjne) może być przekazywany wypożyczalniom lub mniejszym obiektom dla mniej wymagających użytkowników.
- Odzież robocza personelu oraz stroje firmowe mogą krążyć między obiektami, jeśli pozostają w dobrym stanie.

Współdzielone zasoby i infrastruktura

- Wspólne korzystanie z wypożyczalni sprzętu turystycznego (np. rowery, kajaki, kijki, rakiety śnieżne, lornetki).
- Finansowanie wypożyczalni lub magazynu sprzętu przez kilka obiektów, które następnie współdzielą zasoby.
- Tworzenie międzyobiektowych systemów serwisowania sprzętu, zamiast zakupu nowych egzemplarzy co sezon.

Wspólne systemy dostaw i logistyki

- Koordynowanie dostaw lokalnych produktów, by ograniczyć liczbę kursów ciężarówek.
- Korzystanie z jednego centrum dystrybucyjnego dla kilku hoteli, pensjonatów i atrakcji.
- Wspólne zamówienia większych partii towarów, co zmniejsza ślad transportowy.

Obieg opakowań i surowców

- Przekazywanie szkła, drewna, kartonu czy metalu lokalnym rzemieślnikom, szkołom, warsztatom technicznym lub artystom.
- Wspólne systemy zwrotu i ponownego użycia skrzynek, pojemników i opakowań wielorazowych.
- Udostępnianie nadwyżek materiałów innym usługodawcom (np. skrzynki po owocach wykorzystywane w dekoracjach, beczki wykorzystywane jako donice, palety przerabiane na meble).

Wspólna platforma wymiany zasobów

Lokalne podmioty mogą korzystać z cyfrowej tablicy ogłoszeń, gdzie zgłaszają: nadwyżki surowców, zużyty, ale sprawny sprzęt, wolne miejsca w transporcie, możliwość przyjęcia odpadów jako surowca.

Wspólne standardy zakupowe

Można tworzyć lokalne „zielone listy zakupowe”, które wskazują dostawców spełniających założenia GOZ. Ułatwia to obiektom przechodzenie na gospodarkę obiegu zamkniętego bez konieczności samodzielnej weryfikacji rynku.

Lokalne koordynacje GOZ: samorząd, lokalna grupa działania, organizacja turystyczna, klaster turystyczny. Koordynator usprawnia komunikację między obiektami, proponuje wspólne projekty i wspiera w pozyskiwaniu funduszy.

Wspólny wybór jednego operatora do odbioru odpadów — to skuteczny sposób na obniżenie kosztów. Grupa blisko położonych hoteli (np. w regionie górskim) może skorzystać z tej metody, umawiając się na odbiór odpadów w tym samym dniu. Dzięki temu pojazdy kursują raz, a nie kilkukrotnie — co zmniejsza koszty transportu, obsługi i emisji.

Sprzęt w systemie sharingu — wypożyczanie zamiast kupowania

System współdzielenia sprzętu turystycznego jest jednym z najłatwiejszych i najbardziej opłacalnych narzędzi GOZ.

Transport i mobilność cyrkularna

Transport należy do największych źródeł emisji w turystyce, dlatego kluczowe jest ograniczanie jego wpływu na miejsce pobytu. Na stronie internetowej obiektu warto zachęcać do przyjazdu koleją lub autobusem, np. oferując rabaty dla osób podróżujących transportem publicznym.

Lokalne dojazdy – zbiorowe zamiast indywidualnych

- Organizowanie transferów grupowych zamiast indywidualnych przejazdów.
- Współpraca między obiektami turystycznymi w celu tworzenia wspólnych przewozów.
- Korzystanie z usług lokalnych przewoźników dysponujących pojazdami elektrycznymi lub nisko-emisyjnymi.
- Zachęcanie gości do korzystania z transportu publicznego, np. poprzez zniżki na bilety lub gotowe instrukcje dojazdu.

Carsharing i bikesharing

- Promowanie istniejących w regionie systemów współdzielonych samochodów, rowerów i hulajnóg.
- Tworzenie wspólnej floty rowerów lub hulajnóg dla gości obiektu – z lokalnym serwisowaniem, naprawą i wymianą części.
- Udostępnianie stojaków na rowery, punktów ładowania e-rowerów oraz informacji o trasach.

Transport pieszy i rowerowy

- Opracowywanie pakietów pobytowych opartych na pieszym lub rowerowym odkrywaniu regionu.
- Promowanie lokalnych szlaków turystycznych.
- Zachęcanie do aktywności typu **plogging**⁵ (łączenie spaceru/biegu ze zbieraniem śmieci).
- Edukowanie gości w duchu filozofii **Leave No Trace**⁶ – poruszanie się po szlakach, unikanie hałasu, niepozostawianie odpadów.

Praktyczne przykłady:

System **Miejsz Przyjaznych Rowerzystom (MPR)**⁷ w województwie małopolskim to regionalna sieć certyfikowanych obiektów (noclegowych, gastronomicznych, usługowych i atrakcji), które zapewniają usługi i udogodnienia dostosowane do potrzeb turysty rowerowego, takie jak bezpieczne miejsce do zostawienia roweru, narzędzia do podstawowych napraw czy informacje o serwisach i trasach rowerowych. Celem systemu jest rozwój i promocja turystyki rowerowej, podniesienie konkurencyjności lokalnych podmiotów poprzez ich widoczność na mapach, w publikacjach i materiałach promocyjnych regionu oraz ułatwienie rowerzystom planowania tras i korzystania z usług w Małopolsce. Dołączenie do sieci jest dobrowolne i bezpłatne, a obiekty spełniające określone kryteria mogą wykorzystywać znak MPR w komunikacji marketingowej, co zwiększa ich atrakcyjność wśród rosnącej grupy turystów korzystających z tras rowerowych VeloMałopolska.

MOVELETUR⁸ to projekt turystyczny finansowany z EU zrealizowany w północno-zachodniej Hiszpanii i Portugalii, gdzie turyści mogli korzystać za darmo z e-rowerów, e-samochodów i e-hulajnóg w miejscach atrakcyjnych przyrodniczo i kulturowo. Dzięki temu transport stał się zero-emisyjny, a obiekty turystyczne zmniejszały negatywny wpływ na środowisko.

5 <https://fit.poradnikzdrowie.pl/treningi/bieganie/plogging-jogging-w-stylu-eko-aa-dYET-Yw5h-vbHu.html>

6 <https://włączoszczedzanie.pl/wp-content/uploads/2023/03/Filozofia-Leave-No-Trace.pdf>

7 <https://narowery.visitmalopolska.pl/mpr>

8 https://ec.europa.eu/regional_policy/projects/projects-database/e-vehicles-combine-with-tourist-routes-for-a-green-experience-in-spain-and-portugal_en

Agroturystyka wdrażająca GOZ

Gospodarstwo wielofunkcyjne to miejsce, gdzie tradycyjna produkcja rolna spotyka się z gościnnością i edukacją. Takie gospodarstwo nie tylko przyjmuje turystów i sprzedaje im własne produkty wprost z pola czy spiżarni, ale również organizuje zajęcia edukacyjne, warsztaty. Wszystkie te działania można określić jednym terminem: agroturystyka.

Agroturystyka prowadzona w duchu GOZ to coś więcej niż tylko nocleg na wsi. To gospodarstwo, które świadomie zarządza swoimi zasobami – oszczędza wodę, zamyka obiegi odpadów, korzysta z energii odnawialnej i współpracuje z sąsiadami. Dla gości oznacza to autentyczne doświadczenie – jedzenie prosto z ogrodu, nauka o naturalnych cyklach przyrody, poznanie tradycyjnych rzemiosł. Takie gospodarstwo nie tylko minimalizuje swój ślad ekologiczny, ale staje się żywym przykładem, że dbałość o środowisko i lokalną społeczność może iść w parze z dobrym biznesem. To działanie, która wraca do korzeni, ale patrzy w przyszłość.

Dlaczego agroturystyka jest naturalnie bliska GOZ?

- Zamknięty obieg biologiczny w gospodarstwie
- Krótkie łańcuchy dostaw
- Sezonowość i lokalność produktów
- Edukacja konsumentów o źródle żywności
- Wielofunkcyjność zasobów

Jak projektować kwatery agroturystyczne w duchu GOZ?

Materiały: naturalnie, tradycyjnie, ale oszczędnie i wykorzystując ponownie:

- drewno lokalne (z sąsiedniego lasu, lokalnego tartaku),
- izolacje naturalne (słoma, konopie),
- farby ekologiczne, oleje i woski do drewna,
- meble z drugiej ręki, od lokalnego stolarza lub robione ręcznie przez gospodarza.

Woda: zwiększanie cyrkulacji i minimalizacja zużycia świeżej:

- zbiorniki na deszczówkę,
- systemy oszczędnościowe,
- oczyszczalnia przydomowa - stawy biologiczne, zbiorniki przepływowe, naturalne oczyszczalnie/ filtry roślinne,
- zagospodarowanie szarej wody – wykorzystanie do podlewania ogrodu.

Energia: maksymalna efektywność, OZE, modernizacja budynków.

Odpady: minimalizacja, segregacja, ponowne wykorzystanie, recykling organiczny:

- kompostownik, kompostownik termiczny lub biogazownia,
- pełna segregacja odpadów - strefy sortowania dla gości,
- rezygnacja z wszystkich jednorazówek,
- wystrój z upcyklingu.

Krótkie łańcuch dostaw: własne uprawy i zwierzęta (najlepiej uprawy i chów ekologiczny), przetwórstwo na miejscu (sery, pieczywo, kiszonki, przetwory), sklepik gospodarstwa, kolacje degustacyjne; oferta warsztatowa.

Lokalna sieć dostawców: skorzystanie z zasobów sąsiadów w promieniu 10-20 km i tego czego się nie produkuje /uprawia / hoduje, przewidywalne zamówienia, zero jednorazowych opakowań.

Tabela 1. Działania do podjęcia by włączyć gości we wspólnotę i w cyrkulację

Obszar	Działania do podjęcia
Budowanie autentyczności	• mieszkanie na terenie gospodarstwa i bycie widocznym dla gości, • opowiadanie historii o tradycjach rodzinnych, • pokazywanie prawdziwej wsi, • zachowanie tradycyjnej architektury i wystroju, • używanie lokalnych dialektów i nazw potraw, • serwowanie jedzenia na tradycyjnych naczyniach.
Warsztaty produkcyjne	• wyrób sera, • winobranie i produkcja wina, • wypiek chleba na zakwasie, • robienia przetworów sezonowych (np. powidła), • nalewki zdrowotne.
Aktywności rolnicze	• karmienie zwierząt, • zbieranie jaj, • sadzenie i zbieranie warzyw, • prace sezonowe (sianokos, zbiór owoców), • dojenie (dla dorosłych), • permakultura i ogrodnictwo.
Edukacja środowiskowa	• ścieżka po gospodarstwie z opisem procesów GOZ, • wykorzystanie i właściwości ziół, • warsztaty z kompostowania, • obserwacja dzikich zwierząt i ptaków, • wycieczki po okolicy, które pokazują naturalne walory i wartości ekologiczne regionu.

Źródło: Opracowanie własne

Przykładowe źródła finansowania agroturystyki:

- Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (PS WPR 2023-2027), Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW): modernizacja gospodarstw, LEADER.
- Programy regionalne i krajowe: RPO Województw, Dotacje na OZE, termomodernizację budynków z NFOŚiGW.
- Ulgi podatkowe: W Polsce małe gospodarstwa agroturystyczne są zwolnione z VAT.

Przykład:

Agroturystyka Mas de Noguera w Katalonii to modelowy przykład turystyki zrównoważonej, w której wypoczynek naturalnie łączy się z ochroną środowiska i lokalnego dziedzictwa. Ośrodek działa jako ekologiczna farma, schronisko i centrum edukacyjne, prowadząc własną produkcję żywności, ograniczając transport i bazując na odnawialnych źródłach energii. Kluczową rolę odgrywa tu edukacja – goście poznają tradycyjne praktyki rolnicze, lokalne rzemiosło, historię regionu i zasady odpowiedzialnego korzystania z przyrody. Obiekt aktywnie wspiera zachowanie krajobrazu kulturowego, promuje krótkie łańcuchy dostaw i angażuje społeczność w warsztaty, projekty przyrodnicze i działania proekologiczne. Dzięki temu turystyka staje się narzędziem wzmocnienia lokalnej tożsamości i ochrony zasobów, a nie ich konsumentem.

Źródło: <https://masdenoguera.es>

EDUKACJA I ZAANGAŻOWANIE TURYSTÓW W OBIEG ZAMKNIĘTY

Nawet najlepiej zaprojektowany system GOZ w turystyce nie zadziała w pełni bez zaangażowania turystów. To oni decydują, czy będą segregować odpady, korzystać z wielorazowych produktów, czy wybiorą transport publiczny. Dlatego kluczem do sukcesu jest mądre i pozytywne edukowanie gości - nie przez nakazy, ale przez przykłady, ciekawostki i inspiracje.

Dobrze zaplanowana komunikacja sprawia, że turyści chcą uczestniczyć w działaniach proekologicznych, a nie czują się do nich zmuszeni.

Jak komunikować zasady GOZ turystom

Skuteczna komunikacja zasad GOZ⁹ powinna być prosta, dyskretna i wpleciona w doświadczenie pobytu. Informacje mają pokazywać, a nie pouczać oraz dawać gościom poczucie współudziału w dbaniu o miejsce.

Jasne i pozytywne komunikaty

- Stosowanie krótkich zdań podkreślających korzyści:
 - „Szkło tutaj, papier tam – dzięki temu materiały wrócą do obiegu”,
 - „Ręczniki można używać kilka dni – oszczędza to tysiące litrów wody rocznie”,
 - „Wspólna troska o szlak – zabranie ze sobą woreczka pomaga utrzymać czystość”.
- Umieszczanie filtrów wody w widocznych miejscach, aby zachęcić do unikania jednorazowych butelek.
- Zapewnienie estetycznych, dobrze opisanych punktów segregacji.

9 Guidelines for sustainable tourism communication - <https://www.futouris.org/en/wissenswelt/leitsaetze-fuer-nachhaltige-tourismuskommunikation> ; <https://whc.unesco.org/en/sustainabletourismtoolkit/guide5>

Dobór formy do miejsca i gości

- **W pokojach** – krótka, estetyczna kartka z zasadami i prostymi wskazówkami GOZ.
- **W przestrzeniach wspólnych** – tablice wyjaśniające kontekst (oszczędność wody, energii, odpadów).
- **Dla młodszych gości** – interaktywne mapy, kody QR prowadzące do krótkich filmów i opowieści.
- **Dla zainteresowanych** – warsztaty prowadzone przez lokalnych rzemieślników, zielone ścieżki edukacyjne, prezentacje o obiegu zasobów.

Angażowanie przez działanie

- Organizowanie akcji sprzątania szlaków, rzek, lasów.
- Włączanie w prace w gospodarstwach ekologicznych, parkach krajobrazowych i schroniskach.
- Proponowanie aktywności pokazujących cyrkulację zasobów (np. warsztaty naprawy, recyklingu, kompostowania).

Informowanie o efektach

- Po zakończeniu pobytu przekazywanie krótkiego podsumowania:
- np. „Dzięki wspólnym działaniom ograniczono zużycie wody o X%” lub „X kg odpadów trafiło ponownie do obiegu”.

Podkreślanie realnego wpływu zachęca do dalszych proekologicznych zachowań.

Wykorzystywanie historii i doświadczeń

- Pokazywanie ludzi, którzy wcielają GOZ w życie: rzemieślników, lokalnych twórców, przewodników.
- Opowieści o naprawianiu, ponownym użyciu czy przetwarzaniu materiałów budują emocjonalne zaangażowanie.
- Praktyczne przykłady (np. torba z odzyskanych tekstyliów, kompost widziany z bliska) ułatwiają zrozumienie, że odpady są zasobem.

Przykład:

Crowne Plaza Copenhagen Towers to przykład hotelu, który od lat konsekwentnie edukuje klientów w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym. Kluczową rolę odgrywa tu personel, który działa jako ambasadorzy zrównoważonej turystyki – rozumieją stosowane rozwiązania i potrafią w przystępny sposób wyjaśnić gościom, jak funkcjonuje obiekt. Informują m.in. o tym, że odpady organiczne trafiają do podziemnej biogazowni, gdzie są przetwarzane na energię, a część resztek żywności jest wykorzystywana ponownie zgodnie z zasadami minimalizacji marnotrawstwa. Hotel aktywnie promuje także ekologiczne formy przemieszczania się, udostępniając gościom flotę rowerów elektrycznych oraz wskazując niskoemisyjne opcje podróży. Na swojej stronie internetowej obiekt transparentnie przedstawia filozofię zrównoważonego działania, obejmującą m.in. efektywne gospodarowanie energią, ograniczanie odpadów i wybór dostawców zgodnych z ideą GOZ.

Źródło: <https://sustainability-leaders.com/crowne-plaza-copenhagen-towers-sustainable-hotel-example-denmark/> oraz <https://cpcopenhagen.dk/responsible-hospitality>

STUDIA PRZYPADKU I DOBRE PRAKTYKI

Ecobnb – platforma wspierająca gospodarkę o obiegu zamkniętym

Rys. 2. Strona internetowa platformy Ecobnb
Źródło: www.ecobnb.com

Ecobnb to globalna platforma rezerwacyjna, która od 2016 roku łączy świadomych ekologicznie podróżnych z obiektami noclegowymi działającymi zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Platforma funkcjonuje obecnie w ponad 55 krajach (w Polsce to zbiór obiektów noclegowych, kładących nacisk na zrównoważony rozwój, ekologię i bliskość natury), oferując około 3000 miejsc noclegowych – od agroturystyki i pensjonatów ekologicznych po domki na drzewach i off-gridowe schroniska.

Jak Ecobnb wspiera zasady GOZ

Podstawę działania platformy stanowi system 10 kryteriów bezpośrednio odzwierciedlających zasady gospodarki o obiegu zamkniętym, z których obiekty muszą spełniać co najmniej 5, by móc znaleźć się w ofercie¹⁰:

1. 100% energia odnawialna – minimalizacja śladu węglowego i przejście na odnawialne źródła energii
2. Żywność ekologiczna lub lokalna – skrócenie łańcuchów dostaw, wsparcie lokalnej gospodarki, redukcja marnowania żywności
3. Reduktory przepływu wody – oszczędność zasobów naturalnych
4. Ekologiczne środki czyszczące – eliminacja substancji toksycznych z obiegu
5. Powyżej 80% recykling odpadów – kluczowy element zamykania obiegu materiałów
6. Odzysk i ponowne wykorzystanie wody deszczowej – gospodarka zasobami wodnymi
7. Oświetlenie energooszczędne – efektywność energetyczna
8. Panele solarne do podgrzewania wody użytkowej – wykorzystanie odnawialnych źródeł energii
9. Dostępność bez samochodu – redukcja emisji CO₂ z transportu
10. Budownictwo ekologiczne (zielony budynek) – zrównoważone materiały budowlane, często z recyklingu

¹⁰ <https://ecobnb.com/blog/eco-requirements-accommodation-green-certification/>

Mierzalny wpływ na środowisko

Ecobnb aktywnie monitoruje i komunikuje wpływ rezerwacji dokonywanych przez platformę. Według ich danych, goście oszczędzają średnio 8 kg emisji CO₂ oraz 302 litry świeżej wody na jedną noc.

Program lojalnościowy Reconnect

Platforma wprowadziła innowacyjny program nagród Reconnect, który nagradza podróżnych za wybór zrównoważonych miejsc noclegowych. Uczestnicy mogą wymieniać punkty na vouchery turystyczne na przyszłe zrównoważone podróże lub karty podarunkowe na zalesianie, co zamyka pętlę odpowiedzialnej konsumpcji.

Transparentność i edukacja

Kluczowym elementem działania Ecobnb jest przejrzystość – każda strona obiektu szczegółowo przedstawia, które z 10 wymogów zrównoważonego rozwoju spełnia, a także posiadane certyfikaty środowiskowe. Platforma nie audytuje obiektów na rzetelność deklaracji, ale weryfikuje je poprzez system recenzji gości, którzy mogą potwierdzić lub zakwestionować przedstawiane ekologiczne rozwiązania.

Deklaracja Klimatyczna

W 2021 roku Ecobnb podpisała Tourism Climate Emergency Declaration, zobowiązując się do redukcji emisji CO₂ o 55% do 2030 roku. Platforma sama działa w modelu zrównoważonym – serwery zasilane są w 100% energią odnawialną, zespół pracuje zdalnie, a założyciele korzystają z samochodów elektrycznych, rowerów lub komunikacji publicznej.

Wartość dla gospodarki lokalnej

Ecobnb promuje wolną, zrównoważoną turystykę, która wspiera lokalne społeczności i gospodarki. Obiekty na platformie często współpracują z lokalnymi dostawcami, rzemieślnikami i producentami żywności, tworząc lokalny obieg gospodarczy zgodny z zasadami GOZ. Platforma mapuje również trasy piesze, rowerowe, konne i inne ekologiczne sposoby podróżowania – promując turystykę niskoemisyjną.

Praktyczne narzędzia dla gospodarzy

Ecobnb dostarcza obiektom materiały edukacyjne i promocyjne do komunikacji z gośćmi – broszury, infografiki, oznaczenia – które pomagają w edukowaniu podróżnych o zasadach zrównoważoności. Gospodarze mogą tym samym aktywnie angażować swoich gości w działania cyrkularnej gospodarki, od segregacji odpadów po oszczędzanie wody.

Źródła:

Ecobnb - <https://ecobnb.com/>

Spotlight: Ecobnb - Seeing Green <https://www.seeinggreen.eco/solutions/spotlight-ecobnb>

Gospodarstwo ekologiczno-edukacyjne „Pszczółki” w Niezwojowicach (Małopolska)

Rys. 3. Widok na gospodarstwo „Pszczółki”

Źródło: <https://visitmalopolska.pl/>

Gospodarstwo Ekologiczne „Pszczółki” to całoroczny obiekt agroturystyczny i edukacyjny położony w malowniczej wsi Niezwojowice w gminie Pałecznica, otoczony stawami rybnymi, sadem owocowym oraz ogródkiem warzywnym, który sprzyja kontaktowi z naturą i zdrowym stylem życia. To miejsce łączy wypoczynek blisko przyrody z poznawaniem lokalnych tradycji, zwyczajów i ekosystemów, promując aktywny i zrównoważony sposób spędzania czasu.

W gospodarstwie funkcjonuje eko-sklep firmowy, w którym można kupić ekologiczną żywność prosto z produkcji: warzywa, owoce, miody z własnej pasieki oraz naturalne przetwory – co wpisuje się w krótkie łańcuchy dostaw i lokalne wykorzystanie zasobów.

Jako Zagroda Edukacyjna wpisana do ogólnopolskiej sieci zagród edukacyjnych, „Pszczółki” oferują szeroki zakres warsztatów i zajęć sezonowych, które uczą o przyrodzie, rolnictwie i tradycyjnych praktykach wiejskich. Uczestnicy mogą poznawać ogródek warzywny, uczyć się o ziołach, pozyskiwać sok z brzozy, ścinać kwiaty do herbaty czy kisić kapustę – wszystko z naturalnym podejściem do cyklu produkcji żywności i zdrowego odżywiania.

Istotnym elementem edukacyjnym są warsztaty pszczelarskie, podczas których pszczelarz tłumaczy budowę i rolę pszczół w przyrodzie, prezentuje sprzęt pszczelarski oraz umożliwia obserwację życia pszczelej rodziny przez szklaną ścianę ula, a także degustację miodu – to połączenie ekologii, biologii i praktyki rolniczej.

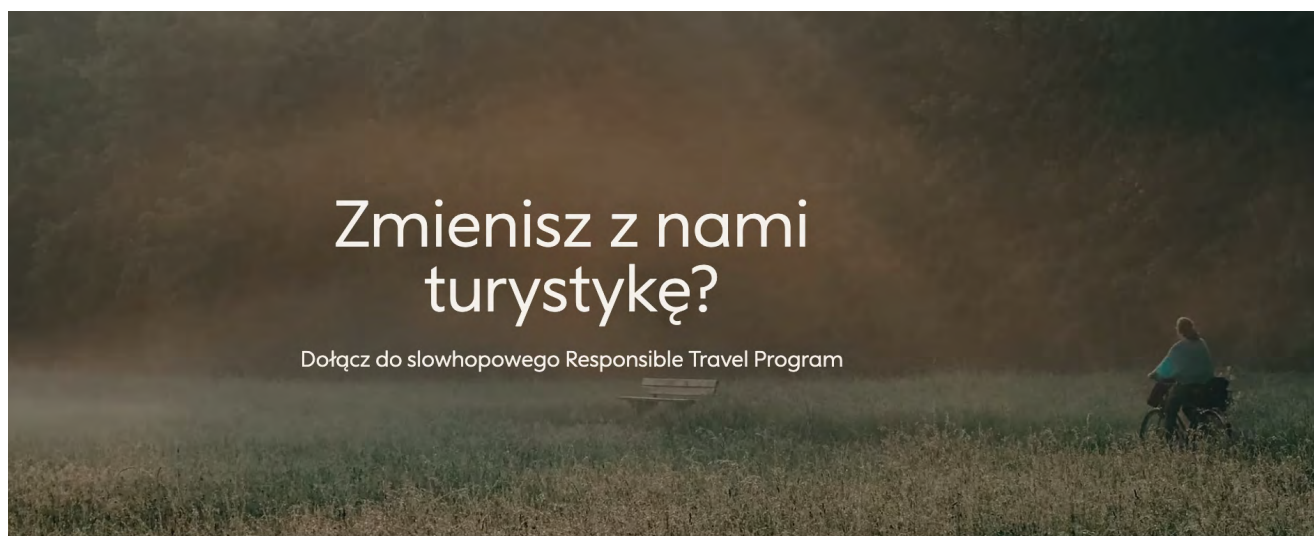
Goście mogą też uczestniczyć w warsztatach kulinarnych i tradycyjnych czynnościach gospodarskich: pieczeniu chleba czy rogalików, lepieniu pierogów, suszeniu śliwek, robieniu powideł, a nawet w tradycyjnych wykopkach i ognisku z pieczeniem ziemniaków – co uczy doceniania sezonowych produktów i manualnych umiejętności. Oferty edukacyjne obejmują także zapoznanie się makietą Bitwy pod Raławicami i posłuchać o przebiegu bitwy. Obiekt organizuje również warsztaty pisania gęsim piórem. Wszystko to łączy edukację kulturową z praktycznym poznawaniem dawnych narzędzi.

W gospodarstwie znajduje się również „Gęsiolandia” – hodowla gęsi oraz innych zwierząt (kury, kaczki, indyki, króliki), co daje możliwość bezpośredniego kontaktu ze zwierzętami i zrozumienia roli zwierząt gospodarskich w wiejskim ekosystemie.

Pobyt w „Pszczółkach” można połączyć z wypoczynkiem agroturystycznym – gospodarze oferują pokoje i możliwość organizowania ognisk, spotkań integracyjnych, a także imprez okolicznościowych w klimacie regionalnym, co sprzyja wypoczynkowi w naturalnym otoczeniu. Dodatkowo gospodarstwo promuje tradycyjne zwyczaje ludowe (np. plectenie wianków po Bożym Ciele, obrzędy bożonarodzeniowe) oraz działania sezonowe, które angażują gości w rytmy przyrody i lokalną kulturę, łącząc edukację z praktyką.

Źródło: <https://pszczolki.org/>

Slowhop – polska platforma odpowiedzialnej turystyki

Rys. 3. Strona internetowa platformy Slowhop

Źródło: <https://blog.slowhop.com/pl/pl-eco/responsible-travel-program>

Slowhop to polska platforma rezerwacyjna założona w 2017 roku, która łączy turystów z autentycznymi, małymi obiektami noclegowymi i doświadczeniami w duchu slow travel. Oferuje nietypowe miejsca takie jak domki na drzewach, leśne chaty, ekofarmy i inne niekonwencjonalne noclegi, ale to, co wyróżnia Slowhop na tle innych platform, to głębokie zaangażowanie w zasady gospodarki o obiegu zamkniętym i zrównoważonego rozwoju.

Responsible Travel Program – autocertyfikacja GOZ dla małych obiektów

Slowhop stworzył Responsible Travel Program – darmowe narzędzie autocertyfikujące w postaci ankiety z prawie 250 pytaniami, które umożliwia pokazanie realnych działań gospodarzy na rzecz środowiska i społeczności lokalnych. Program powstał jako odpowiedź na konkretne bariery, z jakimi borykają się mali przedsiębiorcy turystyczni w Polsce: wysokie koszty istniejących certyfikacji, nadmiar technicznych narzędzi powodujących przeciążenie poznawcze, oraz wykluczającą ekskluzywność wielu programów wymagających członkostwa. Formularz podzielony jest na sześć części obejmujących działania kulturowe, społeczne, edukacyjne, dostępność komunikacyjną, racjonalną gospodarkę odpadami, zasobami wodnymi, energią, chemią, przyjazne środowisku budownictwo, wyposażenie, ogród, wyżywienie oraz współpracę z proekologicznymi partnerami i dostawcami. To kompleksowe podejście do cyrkulamości obiektu – nie tylko segregacja śmieci, ale całłościowy obieg zasobów.

Kluczowe elementy GOZ w programie:

- **Racjonalna gospodarka materiałami** – pytania o wyposażenie z drugiej ręki, upcycling, naprawy zamiast wymiany
- **Lokalne obiegi surowców** – współpraca z lokalnymi dostawcami, producentami żywności, rzemieślnikami
- **Minimalizacja odpadów** – konkretne działania redukcyjne, kompostowanie, wielokrotne użycie
- **Zamknięcie obiegu żywności** – lokalne źródła, zero marnowania, kompostowanie bioodpadów
- **Edukacja gości** – włączanie turystów w lokalne inicjatywy, warsztaty, storytelling

Po wypełnieniu formularza gospodarze otrzymują raport z wynikami, wyznaczają cele na kolejny rok i mogą udostępnić raport na swoich kanałach oraz w profilu obiektu na Slowhopie. Certyfikacja obowiązuje rok, co zachęca do systematycznego odnawiania i mierzenia postępu.

Edukacja i zasoby cyrkularne

Slowhop nie poprzestaje na certyfikacji – aktywnie edukuje zarówno gospodarzy, jak i gości. Platforma publikuje praktyczne przewodniki dotyczące gospodarki o obiegu zamkniętym w obiektach noclegowych, pokazując konkretne przykłady upcyclingu, wykorzystania materiałów z recyklingu, współpracy z lokalnymi inicjatywami typu food-sharing czy Repair Café.

Dla gości: Slowhop stworzył e-book Przewodnik świadomego podróżnika. Jak podróżować w sposób bardziej przyjazny środowisku i lokalnym społecznościom, który jest dodawany do każdej rezerwacji. To edukacja przez doświadczenie – nie pouczanie, ale inspirowanie do cyrkularnych wyborów podczas podróży.

Dla gospodarzy: Praktyczne porady gdzie szukać materiałów z drugiej ręki (skupy złomu, secondhandy, platformy typu Uwaga, śmieciarka jedzie), jak unikać nadmiernego upcyklingu tworzącego niepotrzebne rzeczy, oraz jak budować lokalne sieci wymiany zasobów.

Slowhop od początku stawiał na małe, autentyczne miejsca prowadzone przez lokalnych gospodarzy, co naturalnie wspiera lokalne obiegi gospodarcze. Platforma promuje miejsca, gdzie goście mogą jeść śniadanie z lokalnych produktów, bezpośrednio wychodzić do jeziora, doić kozy czy relaksować się podczas zajęć jogi – doświadczeniowa turystyka oparta na lokalnych zasobach. To podejście w pełni zgadza się z zasadami GOZ: zasoby (jedzenie, materiały, usługi) pochodzą lokalnie, krążą w okolicy, wspierają lokalną społeczność i minimalizują transport oraz pośredników.

Program jest autocertyfikacją opartą na zaufaniu – gospodarze sami oceniają swoje zaangażowanie, ale Slowhop weryfikuje zgłoszenia i wyłapuje nieścisłości. To odważne podejście, które pokazuje, że transparentność i szczerowość są ważniejsze niż płatne certyfikaty i marketingowe hasła. Dodatkowo, program nie jest przeznaczony dla dużych, sieciowych obiektów nastawionych na masową turystykę czy promujących działania szkodliwe dla środowiska. To jasne odcięcie się od greenwashingu i konsekwentne trzymanie się wartości.

Źródła:

<https://blog.slowhop.com/pl/pl-eco/responsible-travel-program>

<https://euroemotur.eu/slowhop-promoting-sustainable-and-authentic-tourism-in-poland/>

<https://www.green-nudges.com/slowhop/>

PODSUMOWANIE

Gospodarka o obiegu zamkniętym w turystyce to proces oparty na świadomych, stopniowych decyzjach, a nie jednorazowa zmiana modelu działania. Polega na postrzeganiu działalności turystycznej jako części lokalnego ekosystemu, w którym zasoby krążą, relacje z otoczeniem mają znaczenie, a autentyczność staje się realną wartością dla gości. Takie podejście pozwala tworzyć doświadczenia, które są korzystne zarówno dla odwiedzających, jak i dla miejsca.

Trzy kluczowe idee:

Zaczynanie od dostępnych zasobów

Wdrażanie GOZ nie wymaga natychmiastowych zmian we wszystkich obszarach. Skuteczne jest stopniowe działanie, rozpoczynające się od jednego wybranego obszaru, np. odpadów, wody, współpracy lokalnej lub edukacji gości.

Budowanie lokalnych obiegów

Współpraca z lokalnymi dostawcami i tworzenie sieci wymiany usług oraz doświadczeń wzmacnia lokalną gospodarkę, zwiększa odporność branży i ogranicza negatywny wpływ środowiskowy.

Komunikowanie poprzez konkret i autentyczność

Zamiast ogólnych deklaracji skuteczniejsze są historie i realne przykłady działań, które pokazują zamknięte obiegi zasobów i zaangażowanie ludzi oraz miejsca.

POLECANE

Ellen MacArthur Foundation - wiodąca globalna organizacja promująca gospodarkę o obiegu zamkniętym, oferująca bezpłatne zasoby edukacyjne dla wszystkich branż:
<https://www.ellenmacarthurfoundation.org/>

European Circular Economy Stakeholder Platform - platforma Komisji Europejskiej i Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego promująca gospodarkę o obiegu zamkniętym:
<https://circulareconomy.europa.eu/platform/en>

Zero Waste Europe - największa organizacja promująca styl życia zero waste. Łączy i wspiera organizacje pozarządowe z całej Europy, które dzielą wspólne wartości i cele oraz współpracują na rzecz przyszłości bez odpadów:
<https://zerowasteeurope.eu/>

Polskie Stowarzyszenie Zero Waste - działa na rzecz zmiany świadomości społecznej dotyczącej zasobów, odpadów, konsumpcji. Realizuje wiele projektów i inicjatyw w zakresie GOZ:
<https://zero-waste.pl/o-nas/>

Materiały wypracowane w ramach projektu CIRTOINNO:
<https://www.arp.gda.pl/1552,cirtoinno>

Raport i badania Małopolskiej Organizacji Turystycznej z zakresu turystyki zrównoważonej i GOZ:
https://www.pot.gov.pl/attachments/article/10050/Turystyka%20zrownowazona_Malopolskie_raport.pdf

Polityka zrównoważonej turystyki Krakowa (2021-2028):
<https://turystykakrakow.pl/kierunek--miasto-dla-wszystkich/275740,artykul,wdrazanie-rekomendacji.html>

Przewodnik dotyczący odpowiedzialnej turystyki bazujący na dobrych praktykach z krajów europejskich:
https://ecotours-project.eu/wp-content/uploads/2025/05/ECOTOURS_HAND-BOOK_EN_ok.pdf

MAŁOPOLSKA

w duchu GOZ

goz.malopolska.pl

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego